

Motion till riksdagen

1987/88:Jo236

av Ingvar Eriksson och Sven Munke (m)

om användning av stråförkortningsmedel inom jordbruket

Den s. k. Intensitetsutredningen (DsJo 1987:3) föreslår att förbudet mot användning av stråförkortningsmedel skall kvarstå för användning i spannmålsodlingen med undantag för råg. Vad gäller rågodlingen föreslår utredningen att stråförkortningsmedel bör få användas under en övergångsperiod på cirka fem år.

Förbudet infördes fr. o. m. den 1 maj 1987 just under den tid då lantbrukarna normalt stod inför årets användning. Effekterna av förbudet förstärktes genom en ovanligt regnrik och svår växtodlingssäsong 1987. Resultatet för rågodlingen blev förödande. Mycket litet av den svenskodlade rågen blev kvarnduglig då den förstörts före skörd genom kraftig liggrödsbildning med åtföljande mycket låg kvalitet. Även övrig spannmål drabbades.

Vi ifrågasätter förbudet mot stråförkortningsmedel då det är synnerligen dåligt underbyggt. Utredningen styrker ej heller att förbudet är motiverat vare sig med tanke på hälsorisker eller effekter på spannmålsöverskottet.

Det finns alltså för närvarande inga bärande skäl att förlänga det under 1987 gällande förbudet. Om man av andra skäl vill förbjuda stråförkortningsmedel är det enligt vår mening inte trovärdigt gentemot konsumenterna att behandla spannmålslagen olika. Som en konsekvens av ett förbud måste följa att även import av spannmål som behandlats med stråförkortningsmedel förbjuds. Erfarenheten visar dock hur svårt detta är.

Hösten 1987 genomförde lantbrukare från Mellansverige två spontana bojkottaktioner mot import av råg, som efter analys visade sig vara behandlad med stråförkortningsmedel. Anledningen till aktionen var jordbrukarnas upprördhet över att beslutet om förbud mot stråförkortningsmedel innebar konkurrens mot importvara på ojämna villkor.

Vi anser det vara mycket angeläget att de ekonomiska konsekvenserna av ett förbud mot stråförkortningsmedel utvärderas. Effekterna blir olika för 1987 och efterföljande år, beroende på olika förutsättningar för jordbrukarna vid planeringen av växtodlingen. Då förbudet infördes med kort varsel i april 1987 innebar det att jordbrukarna hade begränsade möjligheter till anpassning av gödselgivor etc.

Ett förbud mot stråförkortningsmedel får olika ekonomiska konsekvenser för olika spannmålsslag. För att rågodlingen skall kunna behållas i landet krävs mycket kraftiga höjningar av rågpriset. En återgång till äldre, lägre avkastande rågsorter blir i ett sådant fall nödvändig.

Även för odling av vårvete i Mellansverige har stråförkortningsmedel för närvarande en stor betydelse. Utan tillgång till stråförkortningsmedel torde

vårvetesorten Kadett få bytas mot andra sorter med lägre skörd och lägre proteinhalt (även mindre resistens mot mjöldagg) vilket innebär att användningen av svampbekämpningsmedel vid fortsatt förbud kommer att öka.

För höstveteodlingen blir konsekvenserna också kännbara inte minst för odlings säkerhet och kvalitet.

Av hittills genomförda försök framgår att man genom anpassad N-giva plus stråförkortningsmedel har kunnat förbättra de utslagsgivande kvalitetsparametrarna i positiv riktning. Inverkan på kärnskördens storlek har emellertid varit måttlig.

Stråstyrkan har ökat, vilket resulterar i mindre liggsäd (stråstyrkan förbättras från 60 % till 75 %) och falltalet från 156 till 170. Skördekostnaderna har sänkts och skörden har blivit säkrare med hänsyn till kvaliteten.

Såvitt känt är kan inte några nyare sorter som förenar högt falltal med god stråstyrka förväntas bli tillgängliga för praktisk odling inom nära överskådlig framtid. Problemet att i svensk rågodling uppnå erforderlig brödsädeskvalitet kan för närvarande inte lösas genom annat sortval.

Behandling med stråstärkande medel vid oförändrad N-giva har endast påverkat kärnskördens storlek marginellt. Vid behandling med stråstärkande medel + förhöjd N-giva (30–40 kg) kan skördehöjningen i genomsnitt beräknas till ca 6 %. Positiv inverkan på odlings säkerheten och betalningsgrundande kvalitetsparametrar har erhållits i båda fallen.

Behandling med stråstärkande medel utförs primärt i syfte att öka odlings säkerheten och följs inte automatiskt av förhöjd N-giva. Liggsäd upptar och bortför mindre kväve än en stående gröda. Vidare försenas skörden vilket minskar möjligheterna att höstså. *Detta har sannolikt betydelse för kväveläckagen som anses minska då fälten besås på hösten.*

Om man likväl ponerar att man genom förhöjd N-giva skulle uppnå en skördehöjning om 400 kg/ha på hela den med stråstärkande medel behandlade arealen, dvs. på 210 000 ha, så skulle detta motsvara 84 000 ton spannmål dvs. ca 1,5 % av den totala svenska spannmålsskörden. Av det samlade överskottet på 1,3 miljoner ton utgör 84 000 ton ca 6,5 %.

Den totala skörden från de 210 000 ha som behandlas uppgår (beräknat efter en genomsnittsskörd av 5 000 kg per ha) emellertid till hela 1 050 000 ton, företrädesvis brödsäd. En försämring av kvaliteten på svenskt brödspannmål kan resultera i ökad import. Som följd får vi problem med en ökad export av den svenskodlade spannmålen och då till ännu lägre priser än i dag. Vete med under 11 % proteinhalt kan i dag endast med svårighet exporteras. 48 % av aktuella försök ger proteinhalten under 11 % vid givan 80 kg/ha. En överdriven sänkning av gödslingen kan vålla stora problem för spannmålshandeln och förvärra spannmålsöverskottet.

De stråstärkande medlens inverkan på avkastningen sammanhänger med sortmaterialet. Rekommendationer och användning har fortlöpande anpassats till sortsmaterialets utveckling. I råg synes inga sorter föreligga som har tillräcklig stråstyrka med hänsyn till odlings säkerheten.

Vi anser det dock angeläget att forskning på området intensifieras i syfte att få fram nya sorter och ny odlingsteknik som på sikt kan minimera eller onödiggöra behovet av stråförkortningsmedel.

Hemställan

Mot. 1987/88

Jo236

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användning av stråförkortningsmedel.

Stockholm den 26 januari 1988

Ingvar Eriksson (m)

Sven Munke (m)